

T 133871

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาเชิงมานุษยวิทยา ว่าด้วยเรื่องบทบาทของผู้หญิงชาวบ้านในการพัฒนา และมุ่งวิเคราะห์ผลกระทบของการส่งเสริมบทบาทของผู้หญิงในการพัฒนา ในเงื่อนไขของวิกฤตเศรษฐกิจ โดยสร้างกรอบความคิดขึ้นมาจากแนวคิด 3 แนวคิดหลัก ได้แก่ แนวคิดผู้หญิงกับการพัฒนา แนวคิดการเก็บกีดกันผู้หญิงเอาไว้ในบ้าน และแนวคิดสถานะทางเพศและความสัมพันธ์ทางเพศของผู้หญิงในสังคมไทย ทั้งนี้เพื่อใช้วิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาของผู้หญิงในการพัฒนา กับ การแสดงออกของบทบาทชายหญิงในการพัฒนา

การพัฒนาเป็นปฏิบัติการทางการเมืองอย่างหนึ่ง ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อมุ่งเปลี่ยนแปลงสังคมไปสู่ระบบคุณค่าแบบใหม่ และเพื่อปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างกลุ่มคนในสังคม และจากการที่กระบวนการพัฒนาเป็นการจัดระเบียบความสัมพันธ์ทางสังคมซึ่งให้ความสำคัญแก่วิธีคิดแบบชายเป็นใหญ่ และมุ่งผลิตซ้ำค่านิยมที่กีดกันและเอาเปรียบผู้หญิง การพัฒนาจึงเป็นกลไกในการผลิตซ้ำอุดมการณ์แบบชายเป็นใหญ่ และเป็นการดำรงรักษาโครงสร้างอำนาจซึ่งเอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้ชายเหนือกว่าผู้หญิง

ในช่วงสิบกว่าปีที่ผ่านมา รัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนกระตุ้นให้ผู้หญิงเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนามากขึ้น ซึ่งแม้ว่ากระบวนการดังกล่าว จะกล่าวได้ว่าเป็นการเปิดพื้นที่ทางสังคมการเมืองให้แก่ผู้หญิงมากขึ้น แต่จากการที่รัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนมิได้คำนึงถึงความแตกต่างภายในชุมชนที่มีอยู่ก่อนการพัฒนา กลับทำให้ผู้หญิงที่เข้ามามีบทบาทในการพัฒนา กลายเป็นตัวแทนของกลุ่มอำนาจและระบบอุปถัมภ์ ส่วนการที่เป้าหมายของการพัฒนามิได้มุ่งสร้างความเสมอภาคทางเพศ กลับส่งผลให้ผู้หญิงส่วนใหญ่ถูกเบียดขับให้กลายเป็นคนชายขอบและตกอยู่ในสภาวะพึ่งพิงมากยิ่งขึ้น การพัฒนาจึงเป็นเงื่อนไขที่ทำให้กลุ่มอำนาจและผู้ชายกลายเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนามากขึ้น ในขณะที่กลุ่มคนด้อยอำนาจและผู้หญิงนอกจากจะไม่ได้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเต็มที่แล้ว ยังถูกครอบงำด้วยแนวคิดที่เป็นมายาคติว่า การพัฒนาเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงผู้หญิงไปสู่ชีวิตที่ดีขึ้นและช่วยเพิ่มพลังอำนาจให้แก่ผู้หญิง

และเนื่องจากหน่วยงานที่ส่งเสริมบทบาทของผู้หญิงในการพัฒนา มิได้ตั้งคำถามกับระบบวิธีคิดแบบชายเป็นใหญ่ในสังคม และมีได้ใช้การพัฒนาเป็นเงื่อนไขของการสร้างความเสมอภาคทางเพศ ทำให้ผู้หญิงนักพัฒนาไม่ได้มีบทบาทในการสะท้อนปัญหาของผู้หญิงทั่วไปที่ยังด้อยกว่าผู้ชายในหลายด้าน ทั้งๆ ที่ผู้หญิงนักพัฒนาเองก็ได้รับผลกระทบจากค่านิยมทางสังคมที่มุ่งกีดกันทางเพศและเอาเปรียบผู้หญิงในบางด้านเช่นเดียวกัน จากการที่ผู้หญิงนักพัฒนาได้รับประโยชน์จากการพัฒนาภายใต้วิธีแบบชายเป็นใหญ่ในหลายด้านยิ่งกว่าผู้หญิงทั่วไป ทำให้ผู้หญิงนักพัฒนาไม่ตระหนักถึงความจำเป็นในการท้าทายการพัฒนาภายใต้วิธีคิดแบบชายเป็นใหญ่ แต่กลับกลายเป็นส่วนหนึ่งของกลไกในการเก็บกีดและกีดกันผู้หญิง และกลายเป็นผู้ต่อต้านการท้าทายระบบโครงสร้างสังคมแบบชายเป็นใหญ่เสียเอง

This research is an anthropological study on the role of women in development. The objective is to analyze the effectiveness and impact of the integrating women into development in the context of economic crisis. Three main concepts; women and development, the domestication of women, and gender and sexuality in Thai society, are utilized in the theoretical framework.

The concept of development in this research is considered as a political practice. It is constructed by social groups to change social values and to adjust to power relations. The development in slum community is aimed to promote both women to access to and control over resources and benefits as equal footing with men. But without considering inferior status of women in community, it brings about exclusion of women from accessibility of resources and negative impacts on women in many ways.

Integration of women into development in last decade, even on the one hand it could be able to create more social space for women to participate in and get benefits from development, but on the other hand it led to marginalization of women, especially poor and powerless women who are vulnerable groups. Because the implementation of development by state agencies and non-government organizations did not consider gender inequality existing in slum and disadvantaged position of women compared to men in the same socio-economical status. Without a purpose to redress the gender inequality existing in community, implementation of development in slum finally paved the way for the powerful groups in community to get more powers and benefits. The poor and powerless one not only got less benefits, but they are not aware the impact of development that it created a myth that both men and women are in a process of change to be a better life and empowerment.

Integration of slum women into development without concerning a gender inequality existing in community, moreover, leads to discrimination against women and more differentiation among women. Because the involvement of women in development support women in superior status to be leaders and get more benefits meanwhile the inferior women are beneficiaries only. So it perpetuates a myth that all people involving in development get equal opportunities and benefits. In addition, the development without concerning gender equality brings about a negative impact on women as the superior women become a part of male dominant and a resistance of challenging of patriarchy.